

Velení vojskům PVOS

Jde především o problém centralizace velení vojskům PVOS. Do jakého stupně velení je možná a výhodná centralizace velení, abychom mohli co nejrychleji soustředit a zasadit aktivní síly (zejména letectvo) do boje proti v dané chvíli nejdůležitějšímu cíli na dalekých přístupech k chráněnému směru, prostoru nebo objektu a též umožnili stále aktivně působit na protivníka.

Skutečné a účinné velení závisí na mnoha činitelích, ale především na tom, aby velitel měl dokonalý přehled o vzdušné situaci a nepřetržitě spojení s vlastními silami, kterým velí.

Je otázka, zda současný systém PVOS může zaručit vysoký stupeň centralizace? Máme-li si odpovědět, musíme nejdříve rozebrat určité podmínky, a to

- způsob činnosti útočných prostředků ze vzduchu,
- dálkové možnosti jejich zjišťování (dosah),
- hlášený systém o vzdušné situaci,
- čas předání informace o vzdušné situaci,
- kvalita spojovacích prostředků.

Všeobecně převažuje názor, že v podmínkách jaderné války jedním z nejúčinn-

nějších způsobů ničení protivzdušné obrany je hromadná bojová činnost malými skupinkami a jednotlivými letouny na malých výškách při aktivním radioelektronickém rušení. Přitom zařazení demonstračních skupin letounů značně komplikuje situaci obránci, který může těžce rozlišit útočné prostředky od demonstračních a tím má ztíženo soustředění odpovídajících prostředků PVOS. Nepřátelské letectvo může rychle měnit směr hlavního úsilí a znemožnit soustředění sil obránce k ničení hlavního uskupení protivníka. Při použití jaderných zbraní může být zničena část prostředků velení PVOS a rádiového a radiolokačního systému. Jinak řečeno část míst velení může být zničena a do ostatních mohou docházet zkomolené zprávy, které neodpovídají skutečnosti.

Současný radiolokační zjišťovací systém PVOS je vybaven stanicemi P-12, P-14, P-15, P-35 a Jawor. Dosah zjišťování bombardovacích a stíhacích bombardovacích letadel ukazují tab. 1 a 2.

Z těchto tabulek vyplývá, že cíl na malé výšce o velikosti odrazové plochy, která se rovná střednímu bombardéru, může-

Tabulka 1

**Dosah zjištění (v km) bombardovacího letounu IL-28
s 50 % pravděpodobností**

Typ radiolokátoru	Výška letu (v m)							
	300	500	1000	2000	6000	10 000	18 000	20 000
P-12 M	15	40	50	100	150	170	—	140
P-14	60	80	105	—	205	300	—	400
P-15 M	70	90	120	130	240	—	—	—
P-35	50	60	90	130	230	260	260	270
Jawor	60	70	100	120	240	200	210	—

Tabulka 2

Dosah zjištění (v km) stíhacího bombardovacího letounu

Typ radiolokátoru	Výška letu (v m)							
	300	500	1000	2000	6000	10 000	18 000	20 000
P-12 M	28	32	40	80	120	135	—	110
P-14	48	64	79	—	164	240	—	320
P-15 M	56	72	96	104	110	—	—	—
P-35	45	56	63	104	194	208	208	216
Jawor	48	56	80	96	110	160	168	—

Tabulka 3

Typ radiolokátoru	Pravděpodobnost zjištění cíle na výšce (v m)		
	300	500	1000
P-12	0,05	0,1	0,25
P-35	0,37	0,75	0,99
P-15	0,5	0,85	0,99

me zjistit ve vzdálenosti 35—90 km od čáry rozmístění radiolokátorů, na velkých výškách ve vzdálenosti 260—400 km.

Stíhací bombardovací letoun na stejných výškách ve vzdálenostech 26—72 km a 240—320 km.

Pravděpodobnost zjištění vzdušného cíle na malých výškách ukazuje **tabulka 3**.

Údaje v tabulce 3 dokazují, že na malých výškách např. 300 m sotva každý dvacátý vzdušný cíl může zjistit RL P-12, každý třetí RL P-35 a každý druhý RL P-15.

Za základní stupeň operačně taktického velení považujeme sbor PVOS. Máme-li se rozhodovat k ničení konkrétních cílů, musíme znát jeho parametry (charakteristiku cíle, souřadnice, výšku letu atd.). Přitom informací musíme dostat bez zpoždění a zkomolení. Jaké jsou schopnosti hlášeného systému PVOS:

— v relaci RL — VS brigády 5—7 hlášení za minutu,

— v relaci VS brigády — VS sboru PVOS 30 hlášení za minutu.

Tabulka 4

**Požadovaná vzdálenost pro radiolokační informaci (v km)
o vzdušných úkolech v závislosti na stupni velení**

Druh vojska PVOS	Ze spojeného VS při rychlosti letu			Z VS sboru PVOS při rychlosti letu		
	900 km/h	1200 km/h	1500 km/h	900 km/h	1200 km/h	1500 km/h
Stíhací letectvo	360	430	510	405	490	570
Rakety	250	300	350	280	340	400
RL rušení	235	290	345	280	350	420

Vzhledem k tomu, že se předávají též informace o činnosti vlastního letectva (RL-VS brigády), množství hlášení o vzdušných cílech se značně zmenší. Tak v některých případech střediska velení od VS sboru výše nebudou moci získat úplný obraz o vzdušné situaci. Proto na získání včasné a reálné situace bude mít vliv i propustnost spojovacích prostředků.

Kromě zpoždění nahodilých jsou i zpoždění pravidelná, která způsobují přenosy z jedné obrazovky na druhou a rozbor situace. Tato činnost probíhá na každém stupni velení i když v různém rozsahu. Tím celkový čas zpoždění při přijetí hlášení na stupni sboru může činit 2–3 minuty. Toto zpoždění může způsobit, že boj s nepřítelem na dalekých přístupech k bráněným objektům zvláště s cíli na malých výškách bude problematický.

Zlepšení může přinést jen plná automatizace při předávání vzdušné situace v relaci RL—VS brigády a pak automatické vytváření situace a její hodnocení an všech stupních velení.

Již použití zjišťovacího a hlášeného přístroje VOZDUCH-1 dovoluje získat 4–6krát větší produktivitu práce operátora RL stanice a 2–3krát menší zpoždění. Automatizace předávání vzdušné situace bez spojení s automatizací rozhodovacích procesů je však jen polovičním řešením. Neodstraňuje totiž rozpor mezi poměrně krátkým časem k přijetí údajů o vzdušné situaci a dlouhým časem pro zhodnocení

situace a rozhodnutí, který prostředek má ničit stanovený cíl. I když velitel dostane údaje včas, nebude schopen včas „pokrýt“ všechny cíle odpovídajícím množstvím sil a prostředků.

Klademe si proto dvě zásadní otázky a to zda současný systém zjišťování, hlášení a velení vytváří podmínky k účinnému boji s prostředky vzdušného napadení v dostatečných vzdálenostech od bráněných objektů a jaký stupeň velení může neúčinněji rozhodovat o použití vlastních sil k ničení vzdušných cílů?

Aby mohlo VS rozhodnout o aktivním použití prostředků obrany, musí údaje od radiotechnických vojsk dostat včas, tj. kdy jsou cíle na určitých vzdálenostech. Tyto vzdálenosti závisí na takticko-technických možnostech jednotlivých druhů vojsk PVOS a na stupni jejich bojové pohotovosti. Za normálních podmínek bude stíhací letectvo zasazováno do boje ve vzdálenosti 150 km od letišť, oddíly raket musí dostat úkol, když cíl bude ve vzdálenosti 110 km a prostředky radiolokačního rušení musí zahájit činnost, když cíl je ve vzdálenosti 70 km od jejich stanovišť. Přitom za základ bereme, že všechny síly jsou v pohotovosti č. 1. Požadovanou vzdálenost radiolokační informace o vzdušných cílech ukazuje tabulka 4.

Z tabulky 4 vyplývá, že VS sboru musí dostat údaje o cílech letících rychlostí 900 km/h v okamžiku, kdy jsou tyto cíle

ve vzdálenosti 405 km (pro stíhací letectvo) a 280 km (pro rakety) a při rychlosti letu 1500 km/h v odpovídajících vzdálenostech 570 a 400 km.

Porovnáme-li údaje z tabulek 4, 1 a 2 můžeme konstatovat, že

1. Systém zjišťování a hlášení PVOS není vždy schopen dodat včas podklady k rozhodnutí na stupni sboru, zvláště k použití sil, které jsou v prvním sledu a jsou určeny k ničení vzdušných cílů na dalekých přístupech k bráněným objektům. Tyto síly mohou být často zasazeny do boje až když jsou vzdušné cíle nad bráněnými objekty a část z nich již je mohla bombardovat.

Sbor PVOS uskupený přímo u moře musí se opírat výlučně jen o vlastní systém zjišťování a hlášení, poněvadž nedisponuje ještě radiolokačním systémem rozvinutým na vodě, který by prodlužoval radiolokační pásmo zjišťování. V této situaci budou všechny sbory PVOS při náletu prostředků napadení na malých výškách, protože cíle budou velmi krátce v radiolokačním poli RL.

Nedostatek souvislého radiolokačního pásma při letu na malých výškách způsobí, že na jednotlivé VS mohou docházet jen částečné údaje o cílech. Z těchto údajů je těžko se správně rozhodnout k ničení těchto cílů. I tyto údaje jsou však

nutné alespoň pro orientaci o činnosti prostředků napadení.

2. Poměrně výhodnější podmínky pro přijetí rozhodnutí, zvláště při hromadných náletech na malých výškách, mají spojené VS útvarů. Dostávají větší počet údajů bezprostředně z RL a tedy v kratším čase a s větší přesností. Mohou proto rychleji zasadit proti nepříteli odpovídající prostředky a účinněji ničit prostředky napadení.

Již v míru bychom měli počítat s určitou decentralizací velení vojskům PVOS, dát větší práva a odpovědnost velitelům útvarů. Přitom víme, že nepůjde vždy o nejrationálnější použití vlastních sil, protože na jeden cíl může být použito více prostředků a na některé nebudeme působit vůbec.

Centralizace velení v současné době bude značně závislá na kvalitě technických prostředků velení. Dokud se kvalita těchto prostředků radikálně nezmění, nemůžeme dosáhnout větší centralizace než na stupni oddílu. Proto decentralizace velení v podmínkách hromadných náletů na malých výškách a v jiných složitých situacích bude jistě racionální.

Nedostatky, které vyplývají z této decentralizace, můžeme eliminovat výtečnou přípravou velitelů útvarů k samostatnému rozhodování k ničení vzdušných cílů.

Upraveno z polského tisku